

Frans-Polynesië

BORA BORA

Coördinaten: 16°30'04" ZB; 151°44'29" WL

Water: Stille Oceaan

Populatie: 10.605 inwoners

Oppervlakte: 30,5 km²

Belangrijkste plaats: Vaitape

..... DE PAREL VAN DE PACIFIC

Elke plek draagt sporen van het verleden, zowel het recente als het oeroude: dit eiland is een verzonken vulkaan, waardoor een lagune rond de laatst overgebleven piek is ontstaan, die op zijn beurt omringd wordt door een koraalrif en lange eilandjes (motu) met spierwitte stranden. Het water van de lagune is kristalhelder en verloopt qua kleur van blauw naar smaragdgroen.

De 727 meter hoge Otemanu is wat rest van de oude vulkaan. Hij bestaat uit rots met dichte, groene vegetatie, als een zacht, gedrapeerd kleed over een slapend wezen. De 'Parel van de Stille Oceaan', die in 1722 voor het eerst beschreven werd door Jacob Roggeveen, en daarna in 1769 door James Cook, die er in 1777 aan land ging, wordt tegenwoordig bezocht door duizenden toeristen,

voornamelijk pasgetrouwde stellen, aange trokken door de zee, het koraalrif en de ongerepte natuur. De resorts liggen voornamelijk op de motu's, met uitzicht op de lagune, en bestaan overwegend uit houten, luxe ingerichte paalwoningen. Het is moeilijk om de plekken te beschrijven zonder woorden in de mond te nemen als paradijs, Eden, dromerig en alle andere bijvoeglijke naamwoorden die iets met wonderen te maken hebben: onze woordenschat is gewoon ontoereikend als het gaat om het beschrijven van de grootste geschenken van de natuur. Misschien moeten we niet eens proberen de juiste woorden te vinden, maar ons gewoon overgeven aan contemplatie en de lokale filosofie *aita pea pea* adopteren, wat ruwweg vertaald kan worden als 'maak je geen zorgen'.

OPERATIE BOBCAT

~

De vroege ochtend van 7 december 1941 in Pearl Harbor: Japanse luchtlandingstroepen lanceren een grootschalige verrassingsaanval op de Amerikaanse Stille Oceaanvloot. Wat president Roosevelt later zou omschrijven als de 'dag van schande' leidde ertoe dat de VS zich in de Tweede Wereldoorlog mengde. Daarom hadden de Amerikanen een bevoorradingsbasis nodig tussen Australië en het Panamakanaal, en Bora Bora was daarvoor ideaal, vandaar dat in het kader van operatie Bobcat deze afgelegen en vredige uithoek van de wereld met iets meer dan 1000 inwoners werd binnengevallen door 5000 man van de vloot van admiraal Turner. In korte tijd werden een landingsbaan, bunkers, steigers, wegen en een elektriciteitscentrale gebouwd. Het afweergeschut dat nog steeds zichtbaar is op de hoogvlakten maakte deel uit van de vestingwerken ter verdediging tegen een Japanse aanval, die gelukkig nooit kwam. Ondanks het korte bestaan (de basis werd in juni 1946 weer ontmanteld) had een en ander een flinke impact. Niet alleen door versterking van de lokale gewoonten – alle nevenactiviteiten leidden af van de oorspronkelijke bezigheden, zoals visserij en landbouw, die zeer moeizaam weer op gang kwamen – maar ook doordat veel soldaten besloten op de magische plek te blijven hangen.

Ondanks de onvermijdelijke invloed bleef de inheemse cultuur echter krachtig en diep geworteld: taal, religie, muziek, dans en tradities zijn bewaard gebleven dankzij de nazaten van de oude Polynesiërs die hier waarschijnlijk al in de vierde eeuw na Christus woonden. De prekoloniale geschiedenis van Bora Bora wordt gekenmerkt door de rivaliteit tussen twee clans, tot aan de opkomst van Puni, de grote leider die in de achttiende eeuw het hele eiland en de naburige eilanden Ra'iatea, Taha'a en Maupiti verenigde. Zijn opvolger en kleinzoon Tapoa II werd gedwongen Ra'iatea op te geven, trok zich terug op Bora Bora en riep zichzelf uit tot soeverein. Het koninkrijk, dat door familiebanden verbonden was met de andere eilanden, werd erkend door de koloniale machten en bestond totdat Frankrijk besloot het te annexeren, waardoor de laatste koningin, Teriimaevavua III, in 1888 gedwongen werd af te treden. Zo ontstond Frans-Polynesië, waarvan Tahiti het bekendste eiland is.

MARLON BRANDO EN TARITA TERIIPIA

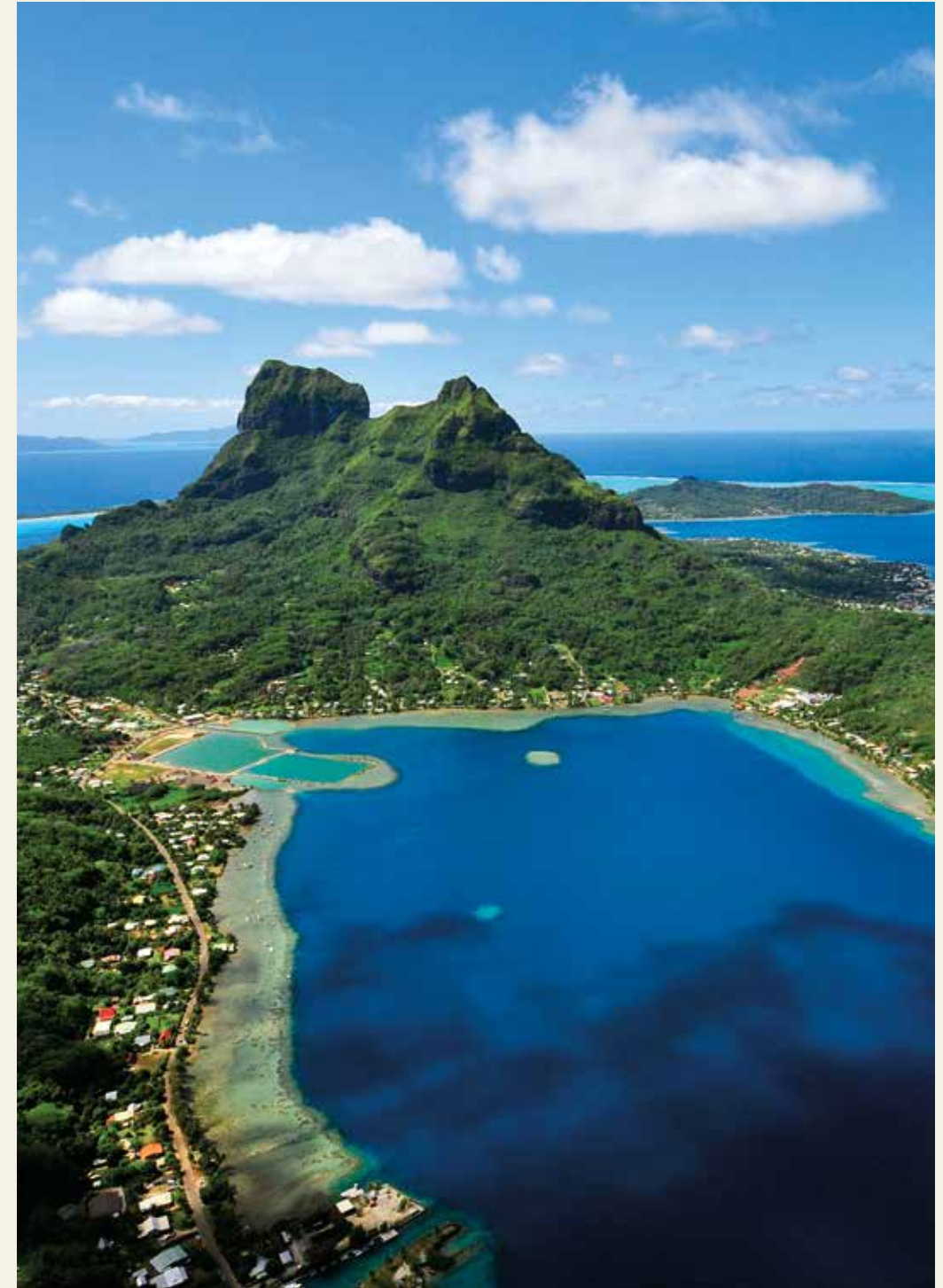

MARLON BRANDO WAS EEN TOONBEELD VAN AANTREKKINGSKRACHT, CHARISMA EN MYSTERIE. PASSIE ZONDER COMPROMIS. ZIJN ONTMOETING MET DE EILANDEN WAS VERGELIJKBAAR MET DE RELATIE TUSSEN EEN VLAM EN BENZINE.

Plaatsen die destijds nog exotischer waren dan nu, waren al tot leven gewekt in boeken van Jack London, Herman Melville, Robert Louis Stevenson en Mark Twain, en vastgelegd op doeken van Gauguin. Toen Marlon Brando in 1960 naar Frans-Polynesië vertrok voor de opnames van de cultfilm *Mutiny on the Bounty*, een remake van de film uit 1935 met Clark Gable, werd zijn hart veroverd, en daarmee ook de rest van de wereld. Hoewel de grens tussen een acteur en zijn personage vaak dun en vaag is, nam het in dit geval de meest klassieke vorm aan: de liefde tussen Fletcher Christian en Maimiti, de dochter van de koning van Tahiti, overweldigde ook de sterren van de film, Marlon Brando en de mooie dochter van een

lokale visser, Tarita Teriipia. Ze trouwden op 10 augustus 1962 (zijn derde huwelijk), bleven tien jaar samen en kregen twee kinderen. De acteur kocht ook een atol, Tetiaroa, zo'n 55 kilometer ten noorden van Tahiti, dat hij omvormde tot liefdesnest en waar hij een ecologisch gedreven resort begon dat de scheiding van het koppel en de dood van Brando overleefde. Het resort, The Brando, is een toonbeeld van de trend waarin luxe gecombineerd wordt met milieuvriendelijke ethiek. Een eenvoudige zin van Brando vat het effect en de spirituele waarde die deze plek voor de mensheid heeft goed samen: 'Mijn geest komt altijd tot rust als ik me voorstel dat ik 's avonds op mijn eiland in de Stille Zuidzee zit.'¹

¹ ROSEMARY MCCLURE, 'Marlon Brando's island paradise in Tetiaroa, French Polynesia', *Los Angeles Times*, 28-02-2015

Chili

PAASEILAND

Coördinaten: 27°07'14" ZB; 109°21'05" WL

Water: Stille Oceaan

Populatie: 7750 inwoners

Oppervlakte: 164 km²

Belangrijkste plaats: Hanga Roa

CENTRUM VAN DE WERELD

Je hoeft er alleen maar naar een wereldkaart te kijken om een idee te krijgen van het karakter van Paaseiland: zo'n 3600 kilometer voor de kust van Chili in de Stille Oceaan, en daarmee een van de meest afgelegen nederzettingen ter wereld. De ruige rots, omzoomd door basaltkliffen met weinig stranden en constante passaatwinden, is ontstaan uit een vulkanisch proces dat drie miljoen jaar geleden op de oceanische rug begon. Het eiland vormt een rechthoekige driehoek, waarvan de hoeken worden gedomineerd door uitgedoofde vulkanen. De spookachtige kraters liggen te midden van talloze kleinere pieken, grotten en tunnels die het resultaat zijn van oeroude vulkanische activiteit. Rond het eiland loopt de zeebodem steil af tot een diepte van ruim 2000 meter.

Op Paaszondag 1722 landde de Nederlander Jacob Roggeveen op het eiland, wat

bepalend was voor de nieuwe naam die eeuwenlang zou samengaan met de oorspronkelijke naam Rapa Nui (de 'Grote Rots'). Het kleine eiland was al enige tijd bewoond en dankzij de vruchtbare bodem bestond er een bloeiende samenleving die zich toelagde op visserij en landbouw. Een gemeenschap van ongeveer 20.000 mensen, met eigen schrift, tradities, gebruiken en religie. De inwoners van Rapa Nui hadden bovendien bijzondere beelden opgericht: moai – antropomorfe kolossen van 5 tot 10 meter hoog, met een gewicht van tientallen tonnen. De raadselachtige figuren met strenge gelaatstreken werden vanuit steengroeven naar hun definitieve locatie vervoerd via een complex systeem van rollende boomstammen. Ze werden bijna allemaal langs de kust geplaatst, met hun gezicht naar het binnenland, en zijn zo suggestief dat ze het symbool van het eiland zijn geworden.

MOTUNUI

~

Toen de crisis rond 1500 op het eiland een hoogtepunt bereikte (zie blz. 38), stopten de eilandbewoners met het plaatsen van nieuwe moai en lieten ze de bestaande over aan de elementen. Sommige werden zelfs vernield, wellicht omdat de voorouders of goden waarmee ze werden geassocieerd niet de verwachte bescherming boden. Het leidde tot de opkomst van de Vogelmannacultus, met in de rotsen gehakte figuren. Het was een onduidelijke periode, en wellicht zal geen enkel onderzoek ooit licht werpen op alle vragen en mysteries. We kennen alleen een reeks met elkaar verweven verhalen, die overigens meer vragen dan antwoorden oproepen. De stilte blijft, gevoed door de verhalen die door de wind worden verteld. Zo klinken nog steeds de echo's van de trommels die dreunden tijdens wedstrijden tussen de sterkste krijgers. Eenmaal per jaar wierpen de kampioenen van elke stam zich in het water om naar het rotsachtige eilandje Motu Nui te zwemmen. Degene die als eerste een roetstern-ei raapte en intact terugbracht naar het dorp Orongo, werd de Tangata-manu (Vogelman) en was stamhoofd tot de volgende strijd. Veel deelnemers kwamen om in de van haaien vergeven wateren. Dit mechanisme om macht te verdelen maakte een einde aan de stammenstrijd en zorgde voor een periode van vrede en evenwicht die duurde tot de komst van de blanken.

